

б визначали зміст зобов'язальних відносин між інвесторами та забудовником, зумовлюють нагальність потреби їх правового врегулювання.

ПРО ДЕЯКІ ГАРАНТІЇ ПРАВ ГРОМАДЯН ПРИ УКЛАДАННІ ДОГОВОРІВ ОБОВ'ЯЗКОВОГО СТРАХУВАННЯ ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ВЛАСНИКІВ НАЗЕМНИХ ТРАНСПОРТНИХ ЗАСОБІВ

Марченко В.Б., к. ю.н., доцент, доцент кафедри цивільно-правових дисциплін
ННПІ НАВС

Як відомо, важливим засобом захисту прав особи є гарантії, що розуміються як система норм, принципів та вимог, які забезпечують процес дотримання прав та законних інтересів людини. Призначенням гарантій є забезпечення найсприятливіших умов для реалізації конституційно закріпленого статусу людини. До числа провідних юридичних гарантій відноситься можливість отримувати інформацію про зміст прав та обов'язків. Відповідно до статті 57 Конституції України кожному гарантується право знати свої права і обов'язки.

Буквально за своїм змістом зазначена гарантія стосується прав і обов'язків громадян, що визначаються законами та іншими нормативно-правовими актами. Однак не меншою мірою громадяни потребують аналогічних гарантій щодо прав і обов'язків, які виникають із договірних відносин. Особливо у випадках, коли держава покладає на громадянина імперативний обов'язок вступати у такі договірні відносини, зокрема відповідно до Закону України «Про обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів» (ЗУ ОСЦПВ). За свідченнями фахівців, справи, що виникають із договорів страхування є однією з поширених категорій цивільних справ, що вирішуються загальними судами.

Особливості укладання договорів обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів (договорів ОСЦПВ), окрім вищезазначеного закону, регулюються також Положенням про особливості укладання договорів обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів. Аналіз зазначених документів показує, що однією з головних особливостей укладання договорів ОСЦПВ, що виділяє їх серед деяких інших видів страхових договорів є, на наш погляд, форма укладання.

Форма укладання договору ОСЦПВ залежить від його виду, відповідно до статті 10 ЗУ ОСЦПВ. Договори міжнародного страхування, які діють на території країн – членів міжнародної системи автомобільного страхування «Зелена картка», посвідчуються відповідним уніфікованим сертифікатом «Зелена картка», що визнається і діє в цих країнах. Відповідно до п.1.8. статті 1 ЗУ ОСЦПВ єдиною формою внутрішнього договору страхування, яка посвідчує укладення такого договору є страховий поліс.

Таким чином, факт укладання договору ОСЦПВ посвідчується певним страховим свідоцтвом (полісом, сертифікатом), що постає єдиною формою цього виду договору страхування. Адже ЗУ ОСЦПВ не передбачає можливості укладення договору ОСЦПВ у вигляді окремої письмової угоди між страховальником і страховиком, де визначаються взаємні права і обов'язки страховика та страховальника, як це передбачено статтею 16 ЗУ «Про страхування» для страхових договорів.

За відсутності окремої письмової форми права і обов'язки сторін договору ОСЦПВ, хоча б у загальному вигляді, могли б бути визначені в ЗУ ОСЦПВ, однак чіткого переліку таких прав і обов'язків там немає. На відміну від цього статті 20, 21 ЗУ «Про страхування» містять переліки зобов'язань відповідно страховика та страховальника. Звернімо увагу на обов'язок страховика ознайомити страховальника з умовами та правилами страхування. Згідно із статтями 16, 17 зазначеного закону договори страхування укладаються відповідно до правил страхування, які розробляються страховиком для кожного виду страхування окремо і підлягають реєстрації в Уповноваженому органі при

видачі ліцензії на право здійснення відповідного виду страхування. ЗУ ОСЦПВ таких гарантій страховальнику не надає.

Відсутність належної поінформованості клієнта (страховальника) щодо своїх прав і обов'язків за договором ОСЦПВ створює підстави для визнання останнього недійсним. Як відзначається у публікаціях, договір страхування може бути визнаний у судовому порядку недійсним, якщо буде визнано, що волевиявлення сторони-страховальника не відповідало його внутрішній волі, оскільки він діяв під впливом помилки.

Таким чином, законом про ОСЦПВ передбачена по суті спрощена порівняно із ЗУ «Про страхування» форма укладання договору ОСЦПВ. При цьому окремо і чітко не визначаються права і обов'язки сторін, не передбачено обов'язок страховика розробити детальні правила страхування та ознайомити страховальника із умовами даного виду страхування. Такий спрощений і скорочений порядок укладання договору ОСЦПВ суттєво зменшує юридичні гарантії прав страховальника та третіх осіб щодо забезпечення виконання страховиком своїх зобов'язань за цим договором. Отже, ЗУ ОСЦПВ вимагає суттєвого вдосконалення шляхом доповнення відповідними нормами щодо вищезазначених положень.

ЗАХИСТ ПРАВ ФІЗИЧНОЇ ОСОБИ ШЛЯХОМ ВСТАНОВЛЕННЯ СУДОМ ФАКТІВ, ЩО ТЯГНУТЬ ВИНИКНЕННЯ, ЗМІНУ ЧИ ПРИПИНЕННЯ СІМЕЙНИХ ПРАВОВІДНОСИН

Чурпіта Г.В., к.ю.н., доцент, доцент кафедри цивільного права і процесу НАВС

Серед інших інститутів цивільного процесуального права особливу увагу привертає окреме провадження – вид непозовного цивільного судочинства, в порядку якого розглядаються цивільні справи про підтвердження наявності або відсутності юридичних фактів, що мають значення для охорони прав та інтересів особи або створення умов здійснення нею особистих немайнових чи майнових прав або підтвердження наявності чи відсутності неоспорюваних прав. Об'єднання зазначених категорій справ у спеціальний вид цивільного судочинства зумовлено їх особливою юридичною природою, а також спеціальною метою – встановлення наявності або відсутності юридичних фактів.

У ч. 2 ст. 234 ЦПК України перелічено одинадцять категорій цивільних справ окремого провадження, особливості порядку розгляду і вирішення яких закріплено у главах 2-12 розділу IV ЦПК України. Крім того, відповідно до ч. 2 ст. 256 ЦПК України у судовому порядку можуть бути встановлені також інші факти, від яких залежить виникнення, зміна або припинення особистих чи майнових прав фізичних осіб, у тому числі факти, що тягнуть виникнення, зміну або припинення сімейних правовідносин.

Враховуючи юридичну природу сімейних правовідносин, їх зміст та суб'єктний склад, а також положення ч. 2, 3 ст. 234, ч. 1, 2 ст. 256 ЦПК України, ст.ст. 130-132 СК України, можна дійти висновку, що в порядку окремого провадження розглядаються справи про встановлення таких фактів, що тягнуть виникнення, зміну чи припинення сімейних правовідносин: 1) родинних відносин між фізичними особами; 2) реєстрації шлюбу; 3) розірвання шлюбу; 4) усиновлення; 5) батьківства (материнства); 6) проживання однією сім'єю чоловіка та жінки без шлюбу.

Встановлення факту родинних відносин може мати місце, якщо в силу певних причин зазначений факт не був зареєстрований органами державної реєстрації актів цивільного стану (далі – органами ДРАЦСу), у реєстрації зазначеного факту органами ДРАЦСу було відмовлено, помилка органів ДРАЦСу у актовому записі має настільки давнє походження, що її виправлення має потягти за собою цілу низку виправлень у інших актових записах тощо.

При цьому, як роз'яснив Пленум Верховного Суду України у п. 7 своєї Постанови № 5 від 31.03.1995 р. «Про судову практику в справах про встановлення фактів, що мають юридичне значення» суд вправі розглядати справи про встановлення родинних відносин, коли цей факт безпосередньо